

KÜLTÜR TARİHİ / HISTORY OF CULTURE

MEHMET AKAN & TİMUR KURAN
TÜRKİYE'DE POSTANIN MİKROTARİHİ
MICROHISTORY OF THE TURKISH POSTS
1920-2015
CİLT VOLUME I: 1920-1950

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 40077

Editör / Editor
EMRE YALÇIN

Görsel Yönetmen / Chief Designer
BİROL BAYRAM

Düzeltilenler / Proofreaders
DERYA ÖNDER & JANE LICHTY

Dizini Hazırlayan / Indexed by
NECATİ BALBAY

Grafik Tasarım Uygulama / Graphic Production
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. Basım: Ağustos 2019, İstanbul / First Print: August 2019, Istanbul

ISBN 978-605-295-892-6

Baskı / Print
GOLDEN MEDYA MATBAACILIK VE TİCARET A.Ş.
100. Yıl Mh. Mas-sit 1. Cad. No: 88
Bağcılar İstanbul (0212) 629 00 24
Sertifika No: 12358

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz. / All rights reserved. No part of this book may be reproduced without written permission from the publisher, except by a reviewer who may quote brief passages in a review; nor may any part of this book be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording, dubbing, or other without written permission from the publisher.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
TEL. (0212) 252 39 91
FAKS (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

Türkiye’de Postanın Mikrotarihi
Microhistory of the Turkish Posts
1920-2015

CİLT VOLUME I: 1920-1950

Mehmet Akan & Timur Kuran

Yazarlar Hakkında About the Authors

Mehmet Akan orta eğitimini 1980 yılında Ankara Koleji'nde, yüksek eğitimini 1985'te Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde tamamladı. Yerli ve yabancı şirketler için mekân tasarımı hazırlayan Studio Contract Design firmasının kurucu ortağıdır. 16 yaşından başlayarak düzenli olarak filatelik sergilere katılan Akan'ın halen geliştirmeyi sürdürdüğü yirminin üzerinde Osmanlı ve Türkiye odaklı koleksiyonu vardır. En gelişmiş koleksiyon sahaları posta tarihi, posta tarifeleri, antiyeler, matbu fiskaller ve Hatay'dır. 1982 tarihli *Kıbrıs Türk Posta Tarihi Kataloğu*'nun yanı sıra çok sayıda filatelik makalenin yazarıdır. Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu yönetim kurulu ve eksper komitesi üyesi olup ulusal, FEPA (Avrupa Filatelik Birlikler Federasyonu) ve FIP (Uluslararası Filateli Federasyonu) destekli sergilerde jüri üyesi olarak görev almaktadır. 2014 yılında kurulan Türk Filateli Akademisi'nin kurucu başkanıdır.

Timur Kuran Duke Üniversitesi'nde ekonomi ve siyaset profesörüdür. Gorter Ailesi İslam Etütleri Kürsüsü'nü de yürütmektedir. Başlıca yapıtları: *Yalanla Yaşamak: Tercih Çarpıtmasının Toplumsal Sonuçları* (Yapı Kredi Yayınları), *İslâm'ın Ekonomik Yüzleri* (İletişim Yayınları), *Yollar Ayrılırken: Orta Doğu'nun Geri Kalma Sürecinde İslam Hukuku'nun Roller* (Yapı Kredi Yayınları). *Mahkeme Kayıtları Işığında Onyedinci Yüzyıl İstanbul'unda Sosyo-Ekonomik Yaşam* (Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları) adlı on ciltlik bir yapıtın da genel editörüdür. 1973'te Robert Lisesi'nden mezun olduktan sonra lisans derecesini 1977'de Princeton Üniversitesi'nden, doktorasını 1982'de Stanford Üniversitesi'nden almıştır. Beş yaşında pul toplamaya başlayan Kuran'ın Osmanlı ve Türkiye odaklı ana koleksiyon sahaları şunlardır: fiskal pulları, fiskal pullu dokümanlar, antiyeler ve formüllerler, posta tarihi, yardım makbuzları, piyangolar, sivil toplum efemerası, finans belgeleri, eğitim efemerası ve basın-yayın efemerası.

Mehmet Akan completed his secondary education at Ankara College in 1980 and his higher education in industrial design at Middle East Technical University in 1985. He is a founding partner of Studio Contract Design, which prepares interior designs for domestic and foreign companies. Since age 16 he has participated regularly in philatelic exhibitions. He is actively developing more than 20 collections, all Ottoman and Turkish focused. His most developed areas include postal history, postal rates, stationery, impressed revenues, and Hatay. Author of the 1982 catalog *Turkish-Cypriot Postal History*, he has also published many philatelic articles. A member of the Turkish Federation of Philatelic Association executive and expertizing committees, he is accredited to serve on national juries as well as on those supported by FEPA (Federation of European Philatelic Associations) and FIP (International Federation of Philately). He is the founding director of the Turkish Philatelic Academy, established in 2014.

Timur Kuran is Professor of Economics and Political Science and Gorter Family Professor of Islamic Studies at Duke University. His publications include *Private Truths, Public Lies: The Social Consequences of Preference Falsification* (Harvard University Press), *Islam and Mammon: The Economic Predicaments of Islamism* (Princeton University Press), and *The Long Divergence: How Islamic Law Held Back the Middle East* (Princeton University Press). He is also the editor of a 10-volume compilation, *Social and Economic Life in Seventeenth-Century Istanbul: Glimpses from Court Records* (İş Bank Kültür Publications). A 1973 graduate of Robert Academy in Istanbul, he received his higher education at Princeton University (AB 1977) and Stanford University (PhD 1982). A stamp collector since age five, he has developed collections of Ottoman and Turkish revenue stamps, postal stationery and forms, postal history, charity receipts, lottery tickets, civil society ephemera, financial records, education ephemera, and ephemera of the publishing sector.

İçindekiler Contents

Kullanılan Semboller	xi
Symbols Used	
Birinci Cilde Önsöz	xiii
Preface to Volume	
1/ I.G	1
Birinci Cilde Giriş Introduction to Volume I	
I.G.1	3
Tanımlar ve Kategoriler Definitions and Categories	
I.G.2	42
Türk Antiye ve Formüler Koleksiyonculuğunun Gelişimi Development of Turkish Stationery and Formular Collecting	
I.G.3	54
Kullanım Rehberi User Guide	
I.G.4	73
Türk Postalarında Kullanılan Damga Türleri Cancel Types Used in the Turkish Posts	
2/ I.A1	131
Osmanlı Antiyelerinden Cumhuriyet Antiyelerine Geçiş Transition from Ottoman to Republican Postal Stationery 1920-26	
I.A1.1	146
16/3/1920-5/11/1922 Milli Posta Sisteminin Kuruluş Dönemi Inaugural Period of the National Postal System	
I.A1.2	157
5/11/1922-2/5/1926 Milli Posta Sisteminin Yerleşme Dönemi Consolidation Period of the National Postal System	
I.A1.3	164
1922 Türkiye Büyük Millet Meclisi Emisyonu Turkish Grand National Assembly Issue	
I.A1.4	179
1922 Türkiye Büyük Millet Meclisi Emisyonu, Yardım Kaşeli Turkish Grand National Assembly Issue, with Charity Cachet	
3/ I.A2	191
Eski Yazı Cumhuriyet Emisyonu Republic Issue in Old Script	
I.A2.1	210
1926 Londra Posta Kartı Emisyonu London Postal Card Issue	

4/	I.A3	225
	Tek Parti Dönemi Atatürk Emisyonları Atatürk Issues of the Single-Party Era	
	I.A3.1	260
	1938-39 Birinci Atatürk Emisyonu (Fraklı) First Atatürk Issue (in Tuxedo)	
	I.A3.2	277
	1940 İkinci Atatürk Emisyonu (Fraklı) Second Atatürk Issue (in Tuxedo)	
	I.A3.3	285
	1941 Üçüncü Atatürk Emisyonu (Fraklı) Third Atatürk Issue (in Tuxedo)	
	I.A3.4	296
	1942 Dördüncü Atatürk Emisyonu (Fraklı) Fourth Atatürk Issue (in Tuxedo)	
	I.A3.5	312
	1943 Beşinci Atatürk Emisyonu (Fraklı) Fifth Atatürk Issue (in Tuxedo)	
5/	I.A4	327
	Tek Parti Dönemi İnönü Emisyonları İnönü Issues of the Single-Party Era	
	I.A4.1	344
	1943-48 Birinci İnönü Emisyonu First İnönü Issue	
	I.A4.2	352
	1944 İkinci İnönü Emisyonu Second İnönü Issue	
	I.A4.3	354
	1949 Üçüncü İnönü Emisyonu Third İnönü Issue	
6/	I.FK1	367
	Posta Kartı Formülerleri Formular Postal Cards	
	I.FK1.1	395
	16/3/1920 – 2/5/1926 TBMM Hükümeti ve Cumhuriyet Postanelerinden Yollanan Osmanlı Formülerleri Ottoman Formulars Posted from TGNA and Republic Post Offices	
	I.FK1.2	405
	1923 Eski Harfli, “Türkiye Postaları” Başlıklı Formüler “Türkiye Postaları” Inscribed Formular in Old Script	

I.FK1.3	407
1924	
Süslemesiz “Türkiye Cumhuriyeti Postaları” Formüler Kartı	
“Türkiye Cumhuriyeti Postaları” Formular Card without Ornament	
I.FK1.4	411
1924	
Süslemeli “Türkiye Cumhuriyeti Postaları” Formüler Kartı	
“Türkiye Cumhuriyeti Postaları” Formular Card with Ornament	
I.FK1.5	418
1933	
“Açık Konuşma Kartı” İbareli Yurtiçi Formüleri	
Domestic Formular Card Labeled “Açık Konuşma Kartı”	
I.FK1.6	421
1935	
“Türkiye Cumhuriyeti” Başlıklı Yurtiçi ve Yurtdışı Formülerleri	
Domestic and Foreign Formulars with “Türkiye Cumhuriyeti” Heading	
I.FK1.7	426
1937	
Tek Dilli Cevaplı Yurtiçi Formüleri	
Unilingual Domestic Formular Doublecard	
I.FK1.8	432
1937	
Çift Dilli Cevaplı Yurtdışı Formüleri	
Bilingual Formular Doublecard for External Use	
7 / I.ÖA	437
1920-50	
Özel Antiyeler	
Private Stationery	
I.ÖA.1	439
1923	
İzmir İktisat Kongresi Özel Anma Zarfı	
Private Commemorative Envelope of the İzmir Economic Congress	
I.ÖA.2	446
1927	
Birinci Türk Anonim Elektrik Şirketi Özel Kartı	
First Private Card of the Turkish Electricity Corporation	
I.ÖA.3	453
1931-32	
İkinci Türk Anonim Elektrik Şirketi Özel Kartı	
Second Private Card of the Turkish Electricity Corporation	
I.ÖA.4	455
1933-34	
Üçüncü Türk Anonim Elektrik Şirketi Özel Kartı	
Third Private Card of the Turkish Electricity Corporation	
I.ÖA.5	458
1932	
Himayei-i Etfal Cemiyeti Özel Zarfı	
Private Envelope of the Children’s Protection Society	

	I.ÖA.6	461
	1942-43	
	Kızılhaç Esir Haberleşme Kartları	
	Red Cross POW Correspondence Cards	
8/	I.TA1	471
	1933-50	
	Çocuk Esirgeme Kurumu Telgraf Antiyeleri	
	Children's Protection Society Telegram Stationery	
	I.TA1.1	483
	1933	
	Büyük Boy "Himaye-i Etfal Cemiyeti" Emisyonu	
	Large "Himaye-i Etfal Cemiyeti" Issue	
	I.TA1.2	487
	1940	
	Büyük Boy "Çocuk Esirgeme Kurumu" Emisyonu	
	Large "Çocuk Esirgeme Kurumu" Issue	
	I.TA1.3	492
	1944	
	Güzel Sanatlar Matbaası Emisyonları	
	Güzel Sanatlar Printing House Issues	
	I.TA1.4	495
	1946	
	Sürşarjlı Sanat Basımevi Emisyonu	
	Surcharged Sanat Printing House Issue	
	I.TA1.5	499
	1948	
	Matbaa Yazısız Emisyon	
	Issue without Printer Imprint	
	I.TA1.6	501
	1948	
	Akın Matbaası Emisyonu	
	Akın Printing House Issue	
9/	I.R1	507
	1912-50	
	Uluslararası Cevap Kuponları	
	International Reply Coupons	
	I.R1.1	522
	1912-30	
	Roma Tasarımı	
	Rome Design	
	I.R1.2	532
	1930-50	
	Londra Tasarımı (12-26 kuruş)	
	London Design (12-26 kuruş)	
10/	I.Q	547
	Aerograflar	
	Airgraphs	
	I.Q.1	556
	1944	
	PTT Aerograf Emisyonu	
	PTT Airgraph Issue	

11/	I.IND1	561
	Yurtiçi Alma Haberleri	
	Domestic Return Receipts	
	I.IND1.1	573
	1920-24	
	TBMM Hükümeti ve Cumhuriyet Dönemlerinde Kullanılan Osmanlı	
	Yurtiçi Alma Haberleri	
	Ottoman Domestic Return Receipts Used during the TGNA Government	
	and Republic Periods	
	I.IND1.2	579
	1922	
	TBMM Hükümeti Yurtiçi Alma Haberleri	
	Domestic Return Receipts of the TGNA Government	
	I.IND1.3	584
	1924-27	
	Arap Harfli Cumhuriyet Yurtiçi Alma Haberleri	
	Domestic Return Receipts of the Republic in Arabic Script	
	I.IND1.4	590
	1929-32	
	Latin Harfli “Numune 505” Yurtiçi Alma Haberleri	
	Domestic “Numune 505” Return Receipts in Latin Script	
	I.IND1.5	593
	1933-39	
	“Nümune 3” Yurtiçi Alma Haberleri	
	Domestic “Nümune 3” Return Receipts	
	I.IND1.6	602
	1942-45	
	“Örnek 3” Yurtiçi Alma Haberleri	
	Domestic “Örnek 3” Return Receipts	
	I.IND1.7	604
	1945-48	
	“Örnek A.3” Yurtiçi Alma Haberleri	
	Domestic “Örnek A.3” Return Receipts	
	I.IND1.8	607
	1949	
	“Örnek İEA.3” Yurtiçi Alma Haberi	
	Domestic “Örnek İEA.3” Return Receipt	

12/	I.NE1	609
	Yurtdışı Alma Haberleri	
	External Return Receipts	
	I.NE1.1	616
	1920-33	
	TBMM Hükümeti ve Cumhuriyet Dönemlerinde Kullanılan Osmanlı	
	Yurtdışı Alma Haberleri	
	Ottoman External Return Receipts Used during the TGNA Government	
	and Republic Periods	
	I.NE1.2	621
	1923-28	
	“Numune 506” TBMM Hükümeti ve Cumhuriyet Yurtdışı Alma Haberleri	
	External “Numune 506” Return Receipts of the TGNA Government and Republic	

	I.NE1.3	626
	1932-33	
	“C 6” Yurtdışı Alma Haberleri	
	External “C 6” Return Receipts	
	I.NE1.4	629
	1936-47	
	“C 5” Yurtdışı Alma Haberleri	
	External “C 5” Return Receipts	
13/	I.S1	633
	PTT Servis Zarfları	
	PTT Service Envelopes	
	I.S1.1	651
	1920-50	
	Bildirme Zarfları	
	Notification Envelopes (Letter Bills)	
	I.S1.2	665
	1920-50	
	Kodlu Genel Servis Zarfları	
	Coded Service Envelopes for General Use	
	I.S1.3	683
	1920-50	
	Kodsuz Genel Servis Zarfları	
	Uncoded Service Envelopes for General Use	
14/	I.H	693
	Hatay Devleti	
	State of Hatay	
	I.H.1	735
	1938	
	İskenderun Sancağı Antiye Emisyonu	
	Postal Stationery Issue of the Sandjak of Iskenderun	
	I.H.2	745
	1939	
	Hatay Devleti’nin Uluslararası Cevap Kuponu	
	International Reply Coupon of the State of Hatay	
	I.H.3	747
	1939	
	Hatay Devleti’nin Servis Zarfları	
	Service Envelopes of the State of Hatay	
	Kaynakça	749
	Bibliography	
	Dizin	754
	Index	

Kullanılan Semboller Symbols Used

Anlam	Sembol / Symbol	Meaning
Akan & Kuran kodu	A&K	Akan & Kuran code
Akan & Kuran damga türü	A&K⊙	Akan & Kuran cancellation type
Ağaoğulları-Papuçcuoğlu damga türü	AP	Ağaoğulları-Papuçcuoğlu cancellation type
nominal değer	NV	nominal value
ese	E	essay
varyete	V	variety
örnek (spesimen) ya da arşiv malzemesi	Z	specimen or archival material
filigranlı	f	watermarked
ters filigranlı	f	inverse watermarked
negatif filigranlı (ayna görüntüsü)	f	reverse watermarked
numaralı	#	numbered
dörtlü blok	⊞	block of four
nöf	★	mint
(cevap kuponunda) nöf	★★	(reply coupon) mint
ilk gün kullanımı	FDC	first-day usage
ek pulsuz doğru kullanım	⊙	proper usage without added franking
ek pullu kullanım	⊙□	usage with added franking
(telgrafta) delikli ya da eksik bantlı	⊙-	(telegram) with holes or missing selvedge
(cevap kuponunda) tek damgalı	⊙★	(reply coupon) single cancellation
(cevap kuponunda) çift damgalı	⊙⊙	(reply coupon) double cancellation
posta yasalarına uymayan filatelik kullanım	✖	philatelic usage that violates postal rules
uçakla yollanmış	✈	airmail usage
özel ulakla (ekspres) yollanmış	✉	special delivery
zeplinle yollanmış	🚀	zeppelin usage
yurtiçi kullanımı	⊙	domestic usage
yurtdışı kullanımı	🌐	external usage
değer bildirilmiş	B	value declared
havale formuna çevrilmiş	H	converted to money order or parcel form
şehir içi kullanımı	L	local usage
taahhütlü kullanım	R	registered usage
takselenmiş	T	taxed
kesme pullu kullanım	✂	cut square usage

thus marks the last day of the Ottoman postal administration. By implication, it also marks the end of the period when the Ottoman postal administration sold, stamped, and carried Ottoman postal stationery.

Ottoman stationery mailed from post offices in occupied Turkish territories falls, in our view, within the purview of Ottoman stationery collecting. Items mailed from areas under national control during the 21 months running from 16 March 1920 to 5 November 1922 belong in Turkish stationery collections, as forerunners.

To determine whether a card or envelope used between 16 March 1920 and 5 November 1922 was posted through the Ottoman or national postal system, one must know which political entity controlled the post office of origin. Among the sources helpful in this regard is Zeki Sarıhan's chronological quadrilogy on the War of Independence (*Kurtuluş Savaşı Günlüğü*). Sarıhan's untranslated work has a geographic index that even collectors with a limited Turkish vocabulary can use profitably to identify critical dates. For most localities, the internet is another convenient source of pertinent information. Not only cities and towns but even neighborhoods and villages now have a website that offers pertinent information.

Yeni Türk Posta Sisteminin Kuruluşu: 16 Mart 1920-4 Kasım 1922 Rise of the New Turkish Postal System: 16 March 1920-4 November 1922

16 Mart 1920'de İstanbul'la haberleşme yasağının yürürlüğe girmesiyle Ankara postanesinde Osmanlı posta idaresinden bağımsız ve doğrudan Mustafa Kemal'e bağlı çalışacak bir Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü kurulur ve başına da müfettiş Mehmet Edip Cemal Bey getirilir (Resim I.A.1.4). Edip Cemal Bey'in statüsünü genel müdürden çok bir başmüdür olarak görmek gerekir. Türkiye'nin varolma savaşında kritik bir rol oynayan posta ve telgraf idaresi gerçekte bizzat genel müdür yetkilerini de üzerine alan Mustafa Kemal tarafından yönetildi. 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılması ve ilk milli hükümetin kurulmasından sonra, 6 Mayıs 1920'de bu müdürlük İçişleri Bakanlığı'na bağlanarak genel merkez ve alt müdürlüklerden oluşan bir kuruma dönüştürülür. TBMM, 20 Mayıs 1920'de bu yeni posta sisteminin ilk umum müdürlüğüne İzmit milletvekili Sırrı Bey'i atar. 16 Eylül 1920'de de İçişleri Bakanı Refet [Bele] Paşa, posta umum müdürlüğünü üzerine alır. Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'daki posta örgütünün TBMM Hükümeti'ne bağlı kalması ve çok dar olanaklarla askeri ve sivil posta ve telgraf servislerini yürütmeyi başarması, bu hükümetin Anadolu halkının güvenini kazanmasına ve sonuç olarak da savaşın kazanılmasına önemli katkı sağlamıştır.

Kurulan yeni posta idaresi ilk gününden başlayarak çetin sorunlarla boğuşmak zorunda kaldı. Mevcut telgraf hatlarının merkezinde İstanbul bulu-

nan bir şebeke oluşturması, gerek Eskişehir ve Afyon'daki cephelerle, gerek doğrudan TBMM'yle temas halindeki illerle haberleşmeyi zorlaştırıyordu. İlk iş olarak çeşitli merkezlerdeki artık malzemeler ve Rus ordularının Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu Karadeniz bölgesinde bıraktığı aygıtlar kullanılarak telgraf hatlarının Ankara'ya yönlendirilmesi sağlandı. Posta merkezlerinde havale işleri için gereken sermayenin savaş nedeniyle tükenmiş olması ve memur maaşlarıyla posta taşıyan müteahhit, sürücü ve mutemet ücretlerinin artık verilememesi, ikinci bir sorun kümesi oluştuyordu.

I.A.1.4 • 1903'ten başlayarak Osmanlı posta idaresinin Ankara Posta ve Telgraf Başmüdürlüğü'nü, 1920'den başlayarak da milli hükümetin Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü'nü barındıran bina. / Building that housed the Ottoman Government's Ankara Post and Telegraph Directorate from 1903 onward, and the nationalist government's Post and Telegraph General Directorate beginning in 1920.

Bu parasal sorunlar Ankara Hükümeti'nin bütçeden önemli bir pay ayırması ve posta işlerinde çalışanların askerlikten muaf tutulmasıyla aşıldı. Bir başka sorun da el konan Osmanlı pulları, posta formları ve antiyelerinin tükenmeye başlamasıyla ortaya çıktı.

Pul gereksinimini karşılamak için eldeki Osmanlı posta pulları ikiye bölünerek kullanıldı ve görece bol miktarda bulunan düşük valörlü posta pulları, sürşarj yapılarak yurtiçi mektup tarifesini karşılayan 3 kuruşluk pula çevrildi. Pul kıtlığının sürmesi üzerine de resmî dairelerden toplanan Osmanlı Devleti fiskal pullarıyla Osmanlı Donanma Cemiyeti pulları önce el kaşesiyle, daha

I.A1.28 • A3: 12 Nisan 1923 tarihinde Beşiktaş'tan Stuttgart'a postalanan 3 kuruş baskı pullu TBMM zarfı. Arkada 12 ve 13 Nisan 1923 tarihli İstanbul transit damgaları bulunuyor. 4,5 kuruşluk TBMM Hükümeti ve Osmanlı basımı pullar, 7,5 kuruşluk yurtdışı mektup tarifesini tamamlamıştır. / 3 k TGNA envelope posted from Beşiktaş to Stuttgart on 12 April 1923. On the back are İstanbul transit markings dated 12 and 13 April 1923. The TGNA Government and Ottoman adhesives totaling 4.5 k completed the 7.5 k foreign letter rate.

ducer in Italy and the order placed, it became apparent that the issue required TGNA authorization. To obtain the permission, on 27 October 1921 an Aydın deputy, Esat, submitted a bill authorizing the printing of stamps inscribed “Celebrating National Independence.” During the ensuing debate, deputies argued feverishly about which cities should be pictured on the stamps. Then it became clear that the designs were completed months ago and even that an order was already in. The awareness of the fait accompli generated a debate of its own. Some deputies showed anger. Nevertheless, on 29 November 1921 the Parliament decided that the ordered stamps should be printed as soon as possible (TGNA minutes, 1. period, 35th session).

This stationery issue is popular among stationery collectors and also among collectors specializing in the TGNA Government or the Turkish Republic. Used copies offer fascinating information to social historians.

1922 TABLO TABLE I.A1.5

Türkiye Büyük Millet Meclisi Emisyonu
Turkish Grand National Assembly Issue

A&K	NV	Tanım Description	★	☞	☞☞
A1	2 k	Posta kartı: 0,18-22 mm kalınlığında karton, 139 x 89 mm Postal card: 0.18-22 mm stock, 139 x 89 mm	30	RR	☞100 ☞RR
A2	3 k	Mektup kartı: 0,12 mm kalınlığında karton, yatay çizgili filigran, açık boyutları 139 x 178 mm / Lettercard: 0.12 mm stock, horizontally laid watermark, open dimensions 139 x 178 mm a Dikey çizgili filigran / Watermark vertically laid RR	80	—	—
A3	3 k	Zarf: 0,09-10 mm kalınlığında gri-yeşil kâğıt, 156 x 125 mm Envelope: 0.09-10 mm gray-green stock, 156 x 125 mm a Baskı yerine yapışma pul / Adhesive rather than imprinted stamp RR b Komple anma albümü / Complete commemorative album R	RRR	—	☞R ☞R

I.A1.4

1922

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Emisyonu, Yardım Kaşeli
Turkish Grand National Assembly
Issue, with Charity Cachet

I.A1.29 • 2 kuruş valörlü kart üzerine vurulan 20 paralık kaşeyle 3 kuruşluk mektup kartı ve zarf üzerine vurulan 1 kuruşluk kaşenin ana renkleri: Kırmızı, siyah, kızıl kahve ve mor. Hepsinin birçok tonu vardır. / Main colors of the 20 pa cachet stamped on 2 k card and 1 k cachet stamped on 3 k lettercard and envelope: red, black, red brown, and plum. All have many shades.

16/12/
1926
15/6/
1945

TABLO TABLE I.A2.3

Şefkat ve Türk Hava Kurumu Ek Ücretleri

Charity and Turkish Aviation Society Supplementary Fees

Yasa tarihi Date of law	Ek ücret yükümlülüğü Supplementary payment requirement	Tarifeler Rates
16/12/1926	Kızılay: 1 Ocak, 23 Nisan, 1 Mayıs, 30 Ağustos, 29 Ekim, Şeker Bayramı (3 gün), Kurban Bayramı (4 gün). / Red Crescent: 1 January, 23 April, 1 May, 30 August, 29 September, Ramadan Bayram (3 days), Bayram of Sacrifice (4 days).	Posta kartı / Postcard ½ k Mektup / Letter 1 k Taahhüt / Registration 2½ k
2/4/1932	Kızılay: 1 Ocak, 1 Mayıs, 30 Ağustos, 29 Ekim, Şeker Bayramı (3 gün), Kurban Bayramı (4 gün). Çocuk Esirgeme Kurumu: 20-30 Nisan. / Red Crescent: 1 January, 1 May, 30 August, 29 September, Ramadan Bayram (3 days), Bayram of Sacrifice (4 days). Children's Protection Society: 20-30 April.	
22/3/1934	Kızılay: 1 Ocak, 22-23 Nisan, 30 Nisan, 1 Mayıs, 29-30 Ağustos, 28-30 Ekim, 31 Aralık, Şeker Bayramı ve arifesi, Kurban Bayramı ve arifesi. Çocuk Esirgeme Kurumu: 20-30 Nisan. / Red Crescent: 1 January, 22-23 April, 30 April, 1 May, 29-30 August, 28-30 September, 31 December, Ramadan Bayram and preceding day, Bayram of Sacrifice and preceding day. Children's Protection Society: 20-30 April.	
28/5/1934	Kızılay: 1 Ocak, 22-23 Nisan, 30 Nisan, 1 Mayıs, 29-30 Ağustos, 28-30 Ekim, 31 Aralık, Şeker Bayramı ve arifesi, Kurban Bayramı ve arifesi. Çocuk Esirgeme Kurumu: 20-30 Nisan. Türk Hava Kurumu: 29-30 Ağustos. / Red Crescent: 1 January, 22-23 April, 30 April, 1 May, 29-30 August, 28-30 September, 31 December, Ramadan Bayram and preceding day, Bayram of Sacrifice and preceding day. Children's Protection Society: 20-30 April. Turkish Aviation Society: 29-30 August.	

NOT: Bilgisizlik ya da ½ kuruşluk pul yokluğundan, özellikle başlangıçta kartlara 1 k yapıştırıldığı olmuştur.
NOTE: Due to ignorance or shortage of ½ k stamps, it was common, especially in the beginning, to affix 1 k stamps to cards.

Çıkarılmayan Ayyıldız Serisinin Esesi Essay of Unissued Crescent-and-Star Set

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk antiye emisyonunu çıkartmak için posta idaresinin neden üç yıla yakın beklediği posta tarihçelerini şaşırtan bir sorudur. Fila-
telistlerin Birinci Ayyıldız Serisi olarak adlandırdığı Cumhuriyet'in ilk posta pulu
serisini (İSFILA 1109-28) 1923 yılında çıkaran Cumhuriyet posta idaresi pek âlâ
aynı desenle bir antiye grubu da çıkarabilirdi. Büyük posta serilerinin antiyele-
rini çıkarmak imparatorluktan gelen bir gelenektir. Nitekim pul serisiyle birlikte

bir antiye serisi çıkarılması planlandığını biliyoruz. Planlanan antiyeler için ön çalışma yapılmış, 500 kuruşluk pulun klişesiyle bir zarf antiye esesi basılmıştır (Resim I.A2.12). Esenin neden reddedildiğini bilmiyoruz.

1923'teki ön çalışmadan günümüze ulaşan tek ese budur. Tek örneği bilinmekte olup önce ünlü Çek koleksiyoner Adolf Passer'in koleksiyonunu, sonra da Gerhard Zimmer koleksiyonunu süslemiştir. Günümüzde bir başka özel antiye koleksiyonundadır.

Ayyıldız pullarının tasarımı Ali Nazmi Bey tarafından yapılmış olup 20 puluk seri İstanbul'da bulunan Ali Nazmi Matbaası'nda taş basması (litografi) yöntemiyle basılmıştır. Serinin tükenmeye yüz tutan küçük valörleri 1924 yılında İkdam ve Düyûn-ı Umûmiye matbaalarında tekrar basıldı.

500 kuruşluk pulun baskısını Ali Nazmi Matbaası yaptığından antiye esesinin de orada hazırlandığı olasıdır. Kullanılan 11 x 15 cm boyutlu zarf dönemin tipik hafif sarımtırak kâğıdından yapılmıştır.

Why the Republic of Turkey waited almost three years to issue its first stationery set has puzzled postal historians. The Republic's first postage stamp set, which philatelists call the First Crescent-and-Star issue (Michel 807-25), was released in 1923. The postal administration in Ankara might have issued a stationery set simultaneously. The Ottoman postal administration had habitually issued a matching stationery set for every new large postage stamp

I.A2.12 • 500 kuruşluk ayyıldız pullu zarf antiye esesi. Baskı pulun solunda, filatelist Yakup Nakri'nin ekspertiz imzası görülüyor. / Postal envelope essay with 500 k stamp. To the left of the impressed stamp is the expertizing signature of philatelist Yakup Nakri.

Since the external card rate remained fixed between early 1938 and July 1940, and because this card could not be updated to another regular rate, the vast majority of the canceled stock carries no added franking (Fig. I.A3.32, I.A3.33, I.A3.34). Usages with added franking are all rare, and no more than a few examples have been recorded with adhesives to pay for airmail or registration. With few exceptions, the departure point of all recorded copies is a major post office of Istanbul or Ankara (Fig. I.A3.32, I.A3.33, I.A3.34). Copies mailed from post offices outside major metropolises are particularly rare. Evidently, the PTT administration limited the geographic scope of this card's distribution, perhaps because it imagined that demand would be low in small localities. As a result, the 3 k card (A10, A11) was used widely in external correspondence, with added franking (Fig. I.A3.27).

A noteworthy 7.5 k card with adhesives was mailed to Turkey from Russian-occupied Poland in the early months of World War II. It carries Soviet adhesives covering the Atatürk stamp (Fig. I.A3.35).

The print run must have been around 50,000. When the foreign card rate fell to 6 k on 1 July 1940, the remaining stock was downrated to 3 k through an overprint (see A&K A18A, A18B).

I.A.3.35 • A13B (R): Taahhütlü olarak Rus işgalindeki Polonya'nın Lwów şehrinde ve Ukrayna'nın Odessa limanı üzerinden Beyoğlu'na yollanan yurtdışı kartı. 1,30 rublelik tarife 15 Mart 1940'ta Sovyetler Birliği pullarıyla ödenmiştir. 1941 başlarında Lwów bu kez Almanlar tarafından işgal edilecektir. Kartın arkasındaki mesaj, sansür kuralları gereği kurşunkalemle yazılmıştır. Yollayıcı Elias Wasserhart (1885-1970) Avusturyalı bir Musevi'dir. Alıcıysa, 1908'de Musevi okullarında Almanca öğretmek için İstanbul'a yerleşen kardeşi Zigmunt Vasserhart'tır (1883-1963). Elias, New York'a ulaşan eşi Ella'dan (d. Gruenbaum, 1888-1971) haber aldığını, kendi sağlığının iyi olduğunu ancak Avrupa'dan çıkış yolu bulamadığı için moralinin çok bozuk olduğunu bildiriyor. Moskova ve Riga'da sonuçsuz girişimlerde bulunmuş, Ella da New York'ta çeşitli olanakları zorlamıştır. Elias, Zigmunt'a "Lütfen buradan nasıl kurtulabileceğimi bildir. Elinden geleni yap, pasaportumu Viyana'ya yollasınlar" diye yalvarıyor. Tüm uğraşlarına karşın Elias savaş boyunca Avrupa'da mahsur kalmış, eşiyle buluşması 16 Ocak 1947'yi bulmuştur. Zigmunt'sa savaş Türkiye'de geçirdikten sonra da Türkiye'den ayrılmamış, 1963'te İstanbul'da ölmüştür. Elias'ın bu 7,5 kuruşluk Türk antiyesine nasıl sahip olduğunu bilmiyoruz. Ancak hayattaki akrabalarından elde ettiğimiz bilgiler bir ipucu veriyor. Gerek Elias gerek kardeşi Zigmunt filatelistti. Zigmunt 1938 basımı bu kartı kardeşine savaş başlayıp Wasserhart ailesi can derdine düşmeden, koleksiyonu için yollamış olmalı. Peki, Elias Türkiye dışındaki bir postaneden neden Türk antiyesi yollamış olabilir? Dikkat edilirse, karta yapıştırılmış Rus pullarının altında Elias'ın elyazısıyla "Cevap - Reponse" ibaresi bulunuyor. UPU kurallarına göre, cevaplı bir yurtdışı antiyesinin cevap bölümü, yabancı bir postaneden ek ücret ödenmeden çıkış ülkesine yollanabiliyordu. Anlaşılan, Elias koleksiyonundaki bu çift dilli antiyeye cevaplı antiye süsü vermiş, bu yolla ek ücret ödemedi Türkiye'ye kart yollamaya çalışmış. Her halükarda Lwów postanesi kartın baskı pulunu tanımamış, Elias da günün kart tarifesini Rus pullarıyla karşılamak zorunda kalmıştır. Savaş koşullarında Lwów postanesinde kart kalmamış ve bu durumda ücretin Rus puluyla ödenmesi şartıyla yabancı antiye kullanımına izin verilmiş olabilir. /

External card mailed with registration from Russian-occupied Lwów, Poland, via Odessa, Ukraine, to Beyoğlu. The rate of 1.30 rubles was paid on 15 March 1940 through Soviet Union adhesives. In 1941 Lwów would fall under German occupation. The message on the back side is in pencil, doubtless to abide by censor regulations. The sender is Elias Wasserhart (1885-1970), an Austrian Jew, and the recipient is his brother Zigmunt Wasserhart, who settled in Istanbul in 1908 as a German teacher at Jewish schools. In his message, Elias reports that he has heard from his wife Ella (née Gruenbaum, 1888-1971), who has reached safety in New York. Though his health is fine, he is in despair. He tried in vain to get help in Moscow and Riga; and, for her part, Ella explored options in New York. "Please tell me how to get out of here," he writes, "and please have my passport mailed to Vienna." For all these efforts, Elias spent the entire war in Europe; not until 16 January 1947 did he reunite with his wife in New York. As for Zigmunt, he spent the war in Turkey, remained there after the war, and died in Istanbul in 1963. It is a mystery how Elias got hold of this 7.5 k Turkish stationery card. But descendants of the Wasserhart brothers have provided a clue. Elias was a philatelist, as was Zigmunt. Zigmunt must have sent this 1938 card to his brother for his collection before war uprooted the Wasserhart family. Another puzzle concerns why Elias used a Turkish card from a post office outside Turkey. Below the Russian adhesives is the inscription "Cevap - Reponse" ("Reply" in Turkish and French). According to UPU regulations, the return segment of an international doublecard could be mailed to its country of origin without added franking. In all likelihood, Elias tried to make this bilingual card look like a reply card in order to mail it without paying for postage. Alas, the Lwów post office refused to accept Turkish franking and required Elias to pay the prevailing rate fully through Russian stamps. Because of the war, the Lwów post office might have been short of postal supplies. That would explain why the Russian occupiers allowed the use of foreign-franked stationery.

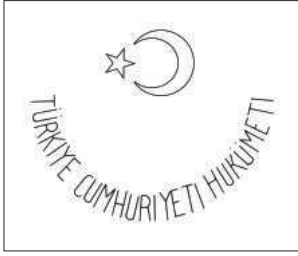
Birinci ve Üçüncü İnönü emisyonları, Bristol türü kartona basılmıştır. Bu kartonun ana özelliği nemli ortamda üçe ayrılabilmesidir (Resim I.A4.4). Bristol karton kullanılması tesadüf değildir. Birinci emisyonla birlikte bir ilki gerçekleştirerek filigran kullanmaya karar veren PTT, doğal olarak bunu kolaylaştıran bir karton türünü yeğlemiştir. Bristol türü kartonun orta katmanı, filigran işlemeye uygun olanıdır. Birinci İnönü Emisyonu’nun çoğunda, Üçüncü emisyonunsa tümünde orta katman filigranlıdır.

Bu kartların filigranı, içinde ayyıldız bulunan yay biçiminde bir “TÜRKİYE CUMHURİYETİ HUKÜMETİ” yazısından oluşuyor (Resim I.A4.5). Filigrandaki harflerin yüksekliği 22 milimetredir. Bu filigran dönemin birçok resmî evrakında aynı boyutta görülmektedir. Anlaşılan antiyeler için ayrı bir uygulama yapılmamış, devletin yaygın olarak kullandığı bir filigrandan yararlanılmıştır. Bu filigran Birinci ve Üçüncü İnönü emisyonları yanında II. cildimizde ele alınan Altıncı ve Yedinci Atatürk emisyonlarında da kullanılmıştır. Filigranlı karton tabakalarının boyutlarını bilmiyoruz. Filigransız Birinci İnönü kartları, bu filigranlı tabakaların filigransız yerlerinden kesilmiş olabilir.

Kartların basıldığı tabakalarda birçok filigran halka biçiminde dizildiğinden, herhangi bir karttaki yay yukarıya ya da aşağıya doğru açılabilir. Normalde kart ön yüzden ışığa tutulduğunda, filigranın yazısı düz ve pozitifdir. Antiyenin “TÜRKİYE CUMHURİYETİ” baskısı nasıl soldan sağa okunabiliyorsa, filigranındaki “TÜRKİYE CUMHURİYETİ HUKÜMETİ” yazısı da öyle okunabilir (Resim I.A4.6). Filigranlı karton yanlışlıkla baskı yönüne göre makineye ters verildiğinde karakterler ters çıkacaktır. Ters filigranlı kartlarda, filigran yazısını okuyabilmek için kartı 180 derece çevirmek gerekir (Resim I.A4.7).

Gerek yurtiçi gerek yurtdışı kartlarında nadir olarak filigranın negatif olduğu görülür (Resim I.A4.8). Bu varyete kartonun baskı makinesine ters yüz olarak verilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Cevaplı kartlardaysa mesaj bölümüyle cevap bölümü ayrı yüzlere basıldığından, filigran ister istemez bir yüzde negatiftir (Resim I.A4.9).

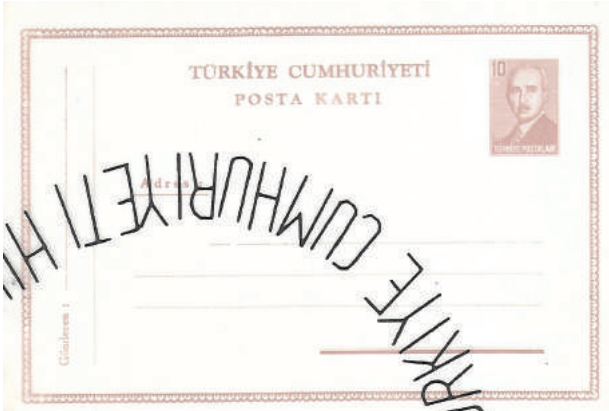
Bristol kartona basılmış emisyonların 0,09-10 milimetre kalınlığındaki ön yaprağı, gerek nöf gerek postadan geçirilmiş olarak görülmektedir (Resim I.A4.10). “Kâğıt gibi ince filigransız varyete” olduğu düşüncesiyle Ali Nusret Pulhan, ünlü kataloğunda bu yaprağa ayrı bir kod vermiş, nöfünün nedret ölçüsünü “RRR” olarak saptamış, postadan geçişinin ise görülmediğini belirtmiştir. PULKO 2005 kataloğu da bu yaprağı varyete olarak göstermiş, nöfüne çok yüksek bir fiyat biçmiştir. Daha sonraki yıllarda bile “çok nadir ince varyete” kaydıyla bu örnekleri astronomik fiyatlarla koleksiyonculara pazarlayan pul tüccarları olmuştur. Oysa ne Birinci İnönü Emisyonu’nun ne de Üçüncü’sünün “kâğıt gibi ince” varyetesi yoktur. Öte yandan, ayrılmış örnekler kartonun yapısını gösterdikleri, Türk filatelisinde onyıllarca süren bir yanlışlığı oluşturdukları ve filateli piyasasında ciddi fakat kasıtsız bir usulsüzlük örneği sundukları için anlam taşırlar. Postadan geçtiği kanıtlanmış örnekler, Türk posta tarihi açısından da ilginç parçalardır. Kâğıt gibi ince bir kartın parçalanmadan postadan geçmesi şans işidir.

I.A4.5 • Birinci İnönü (1943), Üçüncü İnönü (1949), Altıncı Atatürk (1951) ve Yedinci Atatürk (1952) antiye emisyonlarında görülen “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti” filigranının ön den ve arkadan görünümü. / “Government of the Republic of Turkey” watermark of the First İnönü (1943), Third İnönü (1949), Sixth Atatürk (1951), and Seventh Atatürk (1952) stationery issues, seen from front and back.

I.A4.6 • A27f: “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti” filigranının “düz” olarak adlandırdığımız normal konumu. Filigran yönü baskı yönüyle uyumludur. / The normal setting of the “Government of the Republic of Turkey” watermark. Its upright lettering conforms directionally to that of the card’s print.

I.A4.7 • A25a: Ters “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti” filigranı. Filigranı rahatça okumak için kartı 180 derece çevirerek pullu köşesini alt bölümün soluna getirmek gereklidir. / Inverse “Government of the Republic of Turkey” watermark. To read it comfortably one must rotate the card 180 degrees, bringing the stamp to the bottom left corner.

I.A4.8 • A23a: “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti” filigranı negatiftir (yani ayna görüntüsüdür). Filigranı rahatça okuyabilmek için karta arkadan bakmak gereklidir. / Reverse “Government of the Republic of Turkey” watermark. To read it comfortably one must look at the card from the back.

I.FK1.7 • 1877 tarihli Osmanlı Birinci Ampir Antiye Emisyonu'nun açık gri renkli baskı provası. 26 Aralık 1918'de kart formülleri olarak Çankırı'dan İstanbul'a yollanmış, sekiz günde alıcısına varmıştır. Sağdaki 20 paralık pulla yurtiçi kart tarifesini, soldaki 10 paralık pulla da evlad-ı şüheda vergisi ödenmiştir. Bu Ampir antiyesinin aynı dönemde postadan geçmiş beş baskı provası biliniyor. Provalarda karton farkları bulunuyor. Bu prova 0,30 milimetrelilik kalın kartona basılmıştır. Sirkeci'de "Mekteb-i Tıbbiye talebesinden Osman Muzafferredin Efendi'ye" babasının yolladığı ve kızgın ifadeler içeren kartın mesajı Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen hüzünlü dönemin haberleşme güçlükleriyle çeşitli yokluklarına ilişkin somut kanıtlar içeriyor: "Oğlum Muzafferredin Efendi. Şu kartımı on birinci olarak gönderiyorum. Sana iki telgraf, Süreyya Bey'e bir cevaplı, Rauf Bey'e bir cevaplı telgraf yazdım. Henüz hiçbirinizden cevap alamadım. Maazallah biriniz hasta iseniz Selim'e, Seyfeddin'e siz bir mektup yazdırabilirdiniz. Nerede olduğum mektuplardan telgraflardan anlaşılıyor ve kalemde Cavid veya Hasan Bey'den sorup öğrenebilirdin. Nuri Efendi ile gönderdiğim para ve et, yumurta, pirinçleri aldın mı? Ankara'dan bir paket pirinç, bir beyaz torba fasulye göndermişim kavli olarak. Onların da cevabını göndermedin. Birçok eşya istemiştin, gönderilmedi. Yazdığım şeylere asla cevap verilmedi. Sizden ümit etmediğim bu hale taaccüb ediyorum. Sen rahatsız isen, Selim'e veya Seyfeddin'e bir mektup yazdırabilirdin. Ne halse neticede anlaşılıyor. Fi 26 Kânun-ı Evvel sene 34." / Light gray color proof of the Ottoman Empire's First Empire Stationery Issue of 1877. It was mailed as a formular card from Çankırı on 26 December 1918, reaching Istanbul, its destination, in eight days. The 20 pa adhesive on the right paid the domestic card rate and the 10 pa adhesive on the left the war orphans tax. Five postally used proofs of this card are known. They differ in stock. This one was printed on thick stock measuring 0.30 mm. The card was sent to Muzafferredin Efendi, a medical student living in Sirkeci, by his father. It contains graphic evidence of the communication difficulties and various deprivations of the sad days following the end of the World War I. It reads: "My son Muzafferredin Efendi. This card is my eleventh message. I sent you two telegrams, plus one return telegram to Süreyya Bey and another return telegram to Rauf Bey. So far not one answer has arrived. God forbid, if one of you is ill, you could have asked Selim or Seyfeddin to write. My location is recorded on my letters and telegrams. In any case, you could have asked Cavid or Hasan Bey at the office. Did you receive the money, meat, and rice that I sent through Nuri Efendi? I had sent you a packet of rice and a bag of beans from Ankara. You did not acknowledge their arrival either. Though I have requested many items, nothing has been sent. None of my questions have been answered in any way whatsoever. Your behavior startles me. If you yourself are sick, you could have had Selim or Seyfeddin write on your behalf. The situation is clear. 26 December 1918."

Osmanlı Posta İdaresi'nin Savaş Dönemi Formüler Kartları Wartime Formular Cards of the Ottoman Postal Administration

I.FK1.8 • Gri renkli, ipek kılı, alt baskısız ve 0.22 milimetrelilik kartona basılan Osmanlı posta formülerinin çok erken bir kullanımı. İstanbul merkez postanesinden 8 Ekim 1915'te Çengelköy'e yollanmıştır. Yapıştırılan 20 paralık sürşarjlı posta pulu 10 paralık şehir içi posta ücretiyle birlikte yine 10 paralık evlad-ı şüheda vergisini karşılamıştır. "Selimiye Mahallesi'nde Hamam Sokağı'nda Telgraf Memuru Ziyâ Bey" tarafından yollanan karttaki varış adresi şudur: "Çengelköy Kuleli Caddesi'nde Düyûn-ı Umûmiye Başmüdüğü Tevfik Bey'in yalısında Salim Bey kardeşimize". Arkadaki mesaj: "Kardeşim, / Bugünlerdeki dağınık işlerim yüzünden bir daha ziyâretinize geledim. Hem hava almak ve sizi görmek için gelmek arzusundayım. İnşâallâh iade-i afiyet ettiğiniz İsmet Hanım'a söyleyiniz, önümüzdeki Perşembe Şahinaz'ın düğünü vardır. Yine evvelki ile. Bunun için İsmet Hanım bir-iki gün olmadan teşrif ederlerse münasip olur. Küçüklerin gözlerinden öperim. Validenin ellerinden öper, Ekrem'e selâmlar takdim ederim. 25 Eylül 331. Ziyaeddin." / Very early usage of the Ottoman formular card printed on grayish, silky 0.22 mm stock without underprint. It was mailed from the central Istanbul post office to Çengelköy on 8 October 1915. The 20 pa adhesive covered the 10 pa local card rate plus the 10 pa war orphans tax. The card was sent by "Ziyâ Bey, Telegram Clerk at Hammâm Street, Selimiye District" and addressed to "Our Brother Salim Bey, at the Mansion of Tevfik Bey, Director of the Public Debt Administration, Kuleli Avenue in Çengelköy." Message on obverse: "Dear brother, Because of my scattered affairs I have not been able to revisit you. I do intend both to get some fresh air and to see you. God willing, please tell İsmet Hanım, whom you helped to cure, that Şahinaz's wedding is next Thursday. She's marrying the man you know. For this reason, it would be appropriate for İsmet Hanım to stop by within a couple of days. Kisses to the little ones. Respectful greetings to your mother, and please say hello to Ekrem. 8 October 1915. Ziyaeddin."

Savaşın ilk aylarında büyük bir krize dönüşen posta kartı yokluğunu elindeki eski posta kartı antiyelerini formüler olarak kullanılmak üzere şubelerine dağıtıp zaman kazanan Osmanlı posta idaresi, süren talebi karşılayabilmek için yeni posta kartları çıkartması gerektiğini anlar. Yukarıda belirtildiği gibi Londra kartlarının tekrar basılması olanaksızdır. Bu durumda idarenin önünde iki seçenek vardır. Ya yeni bir antiye emisyonu ya da pulsuz posta kartları bastırılacaktır. Hem antiye çıkartmak görece uzun bir çalışma gerektirdiğinden hem elde bol miktarda zamkılı pul bulunduğundan ikinci seçenek yeğlenir.

1915'in ikinci yarısından başlayarak Osmanlı posta idaresi biri yurtdışı için çift dilli, diğeri yurtiçi için tek dilli (Resim I.FK1.8) iki posta formüleri çıkarır. İkinci kart çeşitli boyutlarda ve farklı kartonlar kullanılarak tekrar tekrar basılır, savaşın son yılında da yerini değişik tasarımlı bir karta bırakır. Osmanlı Devleti'nin son kart emisyonlarını oluşturan bu üç formüler kart ileride daha kapsamlı olarak tanıtılacaktır (Alt Bölüm I.FK1.1). Burada üç formülerin de gerek TBMM Hükümeti, gerek Cumhuriyet postanelerinden kullanılabildiğini belirtmekle yetiniyoruz.

Having gained time during the postal card shortage of the early war years by distributing its demonetized stationery cards to post offices for use as formular cards, the Ottoman postal administration quickly realized that it could no longer meet the demand except by issuing new cards. As explained above, reprinting the London cards was not an option. Under the circumstances, it had to issue either new stationery or unstamped postal cards. Both because producing new stationery would be a time-consuming process and because stocks of postal adhesives were plentiful, the latter option was favored.

In the second half of 1915, the Ottoman postal administration issued two postal card formulars, a bilingual one for external use and a unilingual one for domestic use (Fig. I.FK1.8). The domestic card was reprinted many times on various stocks and in multiple dimensions. Toward the end of the war, it was replaced by a card with a new design. Further information on the three formular cards that constitute the Ottoman State's final card issues lies ahead (Section I.FK1.1). Suffice it to note here that the three formulars saw use from both post offices of the TGNA Government and those of the Republic.

Askerler ve Savaş Esirleri için Çıkarılan Özel Formülerler

Private Formular Cards for Soldiers and Prisoners of War

Osmanlı posta idaresi kart yokluğuyla boğuşurken çeşitli kurumlar kendi adlarını taşıyan formülerler bastırarak krizin atlatılmasına katkıda bulunurlar. Bunların içinde Müdafaa-i Milliye Cemiyeti ve (ilerleyen yıllarda adı Türkiye Kızılay Cemiyeti'ne dönüşen) Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti başı çekerler.

I.FK1.9 • Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin askerlere ücretsiz olarak dağıttığı 0,16 milimetrelik formüler kart. Başlığın altındaki yatay ibare: "Gazilere hediye verilen muhabere varakasıdır." Dikey yazı: "Vatanı düşmana karşı bekler / Vatanın gözbebeği şanlı nefer". 6 Ocak 1917'de Üçüncü Ordu'nun 49. Fırka Erkân Heyeti'nce 76 numaralı Sahra Postası damgası vurularak İstanbul'a postalanmış, 22 Ocak 1917'de varış merkezine ulaşmıştır. Kartın postalandığı tarihte 49. Fırka Sivas'a bağlı olan Ağvanis'teydi. Yollayıcı asker olduğu için pul yapıştırılmamıştır. Kartın alıcısı İstanbul'da muhasebe eğitmeni olan Ali Cemal Bey'dir. Yollayıcı olan "49. Fırka Kafkas Erkân-ı Harbiye kalemi yazıcısı Onbaşı Şehâbeddin" dualar içeren mesajında Ali Cemal Bey'e saygılarını belirtiyor ve millet, memleket ve orduya "selâmetler" temenni ediyor. / *Formular card of the National Defense Association on 0.16 mm stock. It was distributed to soldiers free of charge. Horizontal line under heading: "Free correspondence card for use by veterans." Vertical inscription: "Noble soldier protecting the fatherland from the enemy." The card was mailed on 6 January 1917 through the field post office number 76 of the General Staff of the Third Army's 49th Division. It reached Istanbul, its destination, on 22 January 1917. At the time, the 49th Division was in Ağvanis, Sivas. The sender being a soldier, the card was not franked. The card's recipient is Ali Cemal Bey, accounting instructor in Istanbul. Its sender is "Sergeant Şehâbeddin, serving as the 49th Division's General Staff scribe." In his message containing prayers, he sends Ali Cemal Bey his respects and extends good wishes to the nation, country, and military.*

Balkan Savaşları'nda yaşanan bozgunun şoku karşısında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin öncülüğünde 1 Şubat 1913'te kurulan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti paramiliter bir organizasyondur. Birinci Dünya Savaşı sırasında orduya yardım toplamak ve gönüllü birlikler kurmak gibi görevler üstlendi. Posta kartı krizi karşısında kurumun İstanbul'daki genel merkezi 1915 ortalarında askerlerin kullanması için formülerler çıkararak en azından ordunun kart gereksinimini hafifletir (Resim I.FK1.9). Kurumun İstanbul dışındaki kimi şubeleri de kendi inisiyatifleriyle yine 1915 ortalarında kendi formülerlerini bastırarak bulundukları yerlerdeki askerlerin kart talebini karşılamaya çalışırlar (Resim I.FK1.10).

I.FK1.10 • Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Antalya şubesi tarafından askerler için çıkarılan formüler. Bilinen tek örnektir. Antet: "Müdafaa-i Milliye Cemiyeti Antalya Şubesi tarafından gazilere hediye edilen verilen muhabere varakasıdır." Sağ üstteki baskı: "Asâkir-i Şahane mektubu olduğu tasdik olunur". Yollayıcı "(İdris) Antalya'da topçu bataryasında Safranbolulu Odabaşıoğlu Semerci", alıcısı "Safranbolu kazasında Tüccar Arabhacızâde Hamdi Efendi"dir. Sağ üstteki "tetkik olunmuştur" kaydı ve mor renkli "Antalya Mıntıkasına Memûr Topçu Bataryası Kumandanlığı" kaşesi, kartın askeri sansürden geçtiğini gösteriyor. Asker kartı olduğu için ücret alınmamıştır. Kasım 1915 başlarında Antalya'dan yollanan formüler, Ankara ve Kastamonu üzerinden Safranbolu'ya ulaştırılmıştır. Kartın "Mehmet Emin" kaşeli mesajı cephede savaşan askerlerin evden haber alma gereksinimini vurgulayan duygulu ifadelerle dolu: "B [Besmele]. Biraderim Hamdi Efendi'ye. Aziz kardeşim. Geçenlerde mektubunuzu alıp cevap yazmış idim. Lütfen bu günlerde himmet haberinizle mektubunuzu gözlüyorum. Bendeniz sıhhatteyim. Pederim Hacı Emin Efendi'nin ellerinden öperim. Biraderimiz Asım Efendi'nin mektubu nereden geliyor? Mehmet dükkân icarını veriyor mu? Dükkâna devamı nasıldır? Kardeşim Kuburoğlu Halid Ağa'ya çok mektup gönderdim, himmet haberini alamadığımdan çok merak ediyorum. Bostanbükü karyeli babamızdan selam yazmadığınızdan ismini bilmiyorum. Lütfen tarafımdan çok selam tebliğ ediniz. Bilumum dükkân komşularına ayrıca selam. Baki afiyet kardeşim. Fî Teşrîn-i evvel sene 331 Antalya'da biraderin. Karı karyeli Mehmet oğlu Osman Efendi'ye selam." / *Formular card issued for soldiers by the Antalya branch of the National Defense Association. This is the card's only recorded copy. Heading: "Correspondence card offered gratis to soldiers by the Antalya Branch of the National Defense Association." Inscription at top right: "Certified correspondence of the Imperial Soldiers." The sender is Odabaşıoğlu Semerci (saddler) İdris of Safranbolu, on guard at the cannon battery in Antalya, and the sender "Merchant Arabhacızâde Hamdi Efendi in Safranbolu." The handwriting at the top right, which reads "inspected," and the violet cachet that reads "Cannon Battery Commandership Responsible for the Antalya Region" indicates that the card passed through military censorship. The card traveled for free because the sender was a soldier. Mailed from Antalya in early November 1915, it was delivered to Safranbolu via Ankara and Kastamonu. The message on the back side, which carries the cachet of "Mehmet Emin," is replete with emotional expressions conveying the need that soldiers at the front felt for news from home: "B [In the name of God, the merciful, the compassionate]. To my brother Hamdi Efendi. Dear brother. Recently I answered your letter as soon as it arrived. Please, under these circumstances, I await news of your activities and your letter. My health is good. Extend my respects and love to my father, Hacı Emin Efendi. Where is the letter of our brother Asım Efendi coming from? Is Mehmet paying the store's rent? How often does he work at the store? I've written many times to my brother Kuburoğlu Halid Ağa; since I have not heard back I wonder a great deal about how he is doing. Since you did not send regards from our father living in Bostanbükü village, I do not know his name. Please extend my good wishes to him. Good wishes also to everyone around the store. Eternal health, my brother. November 1915, your brother in Antalya. Regards also to Osman Efendi, son of Mehmet from the Kart village."*

A&K	NV	Tarih Date	Genel tip General type	Filigran Watermark	Kalınlık Thickness mm	Nedret Rarity
						
R-Ro4	16 k	1926	Ro8	UPU 40c	0,08 0.08	RRR

- (1) Farklı harufat. / New character fonts.
 (2) Ön yüzdeki yarıküreler meridiyensiz. / In front, no meridians in hemispheres.
 (3) Tip Ro7'nin arkasındaki kırmızı üst metin, burada yeni harflerle kullanılmış.
 Red overprinted text on the back of type Ro7 re-used with a new font.
 (4) Daha küçük boyutlu. / Smaller dimensions.
 (5) Önde, sağ ve sol taraftaki dikey yazılar tek yerine çift satır.
 In front, vertical inscriptions by right and left borders form two lines rather than one.

						
R-Ro5	16 k	1930	Ro8	UPU 40c	0,08 0.08	RRR

Türkçe ibareler yeni Türk alfabesiyle yazılmış.
 Turkish inscriptions written in Latin script.

A&K	NV	Tarih Date	Genel tip General type	Filigran Watermark	Kalınlık Thickness mm	Nedret Rarity
-----	----	---------------	---------------------------	-----------------------	-----------------------------	------------------

R-Ro6

-16k—
17½ k

1930

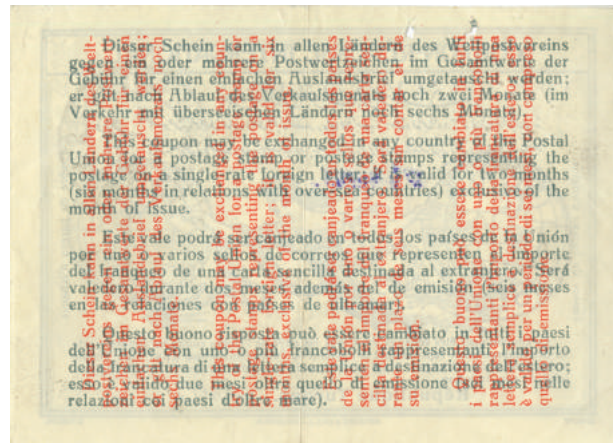
Ro7

UPU 50c

0,08
0.08

RRR

Mor mürekkeple "17½ kuruş" kaşeli.
Handstamped "17½ kuruş" in purple.

R-Ro7

-16k—
17½ k

1930

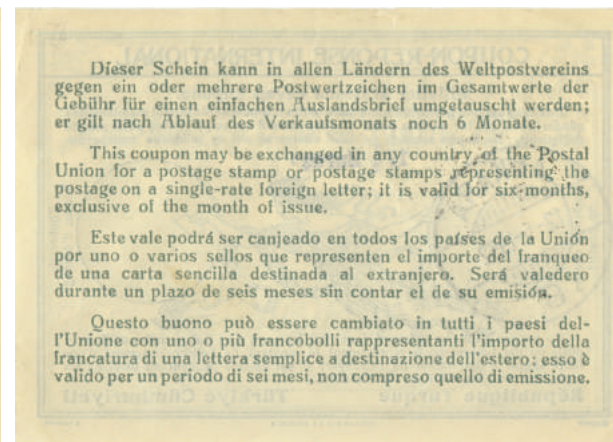
Ro8

UPU 50c

0,08
0.08

RRR

Mor mürekkeple "17½ Kuruş" kaşeli.
Handstamped "17½ Kuruş" in purple.

I.ND1.3

1924-27

Arap Harfli Cumhuriyet Yurtiçi
Alma HaberleriDomestic Return Receipts of the
Republic in Arabic Script

Cumhuriyet döneminin yurtiçi için çıkarılan ilk alma haberleri eski yazılıdır. Son Osmanlı yurtiçi alma haberleri gibi hepsinin stok numarası 505'tir. Arap harfli tiplerin sayısı beştir.

ND2 kodlu birincisini, hem tasarımı diğerlerinden farklı olduğu için, hem renginin koyuluğundan diğer dördünden ayırmak kolaydır. Ayrıca hangi matbaada basıldığına ilişkin herhangi bir kayıt taşımadığı gibi, "Numune 505" ibaresi parantez içine alınmamıştır.

Diğer dört türü birbirlerinden ayırmak içinse, önce basıldığı matbaanın kayıtlı olup olmadığına bakmak gerekir. **ND3** ve **ND6**'da matbaa belirtilmemiştir. Diğer iki türdeyse "Numune 505" ibaresinden sonra matbaa adını görüyoruz. **ND4** Matbaa-i Osmaniye'de, **ND5** ise Hilâl Matbaası'nda basılmıştır. **ND4**'ün rengi ve kalınlığı farklı iki alt türü olmasından birden fazla baskısı olduğu anlaşılıyor. Tarih için ayrılan sahada **ND3** ve **ND4**'te "13" ibaresi, **ND5** ve **ND6**'daysa "134" ibaresi vardır. Dört türün ayrımını kolaylaştırmak için beş tipin tarih ve formül kodu ibarelerini büyüterek veriyoruz (Resim I.ND1.13).

Tablo I.ND1.3'te verilen boyutlar elimizden geçen örneklerin ortalamasıdır. Kesimlerde ince bir standart hedeflenmediğinden boyda ya da ende 5 milimetreye varan farklar olağandır. Baskının bir yöne kaydığı örnekler de vardır. **ND6**'da erör olarak nitelendirilebilecek aşırı bir kaymaya rastladık (Resim I.ND1.14).

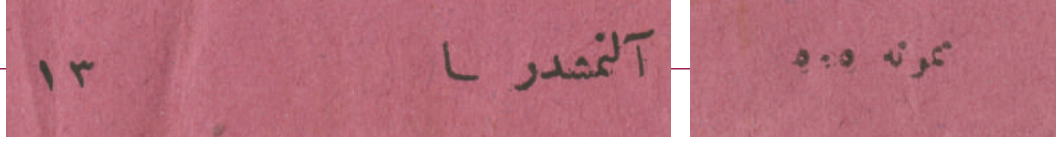
Dört türün hepsinde gerek ön yüzdeki antet gerek arkadaki başlık, klişe farkları dışında aynıdır. **ND5**'inkileri transkripsiyonlarıyla birlikte veriyoruz (Resim I.ND1.15).

Bu formüller 1930'lu yılların başlarına kadar kullanılmıştır. Verdiğimiz tarihler elimizden geçen en erken kullanımlara dayanan tahminlerdir.

The earliest domestic return receipts of the Republic are all in the Arabic script. As with the latest domestic return receipts of the Ottoman Empire, they bear the stock number 505. Five main types exist.

The first, **ND2**, is easily distinguished from the rest. Its design is conspicuously different. Its color is much darker. It lacks a printer imprint. Finally, its "Number 505" inscription is not in parentheses.

To identify the remaining four types, one must first check whether a printing house is given. **ND3** and **ND6** do not name one. On the remaining two

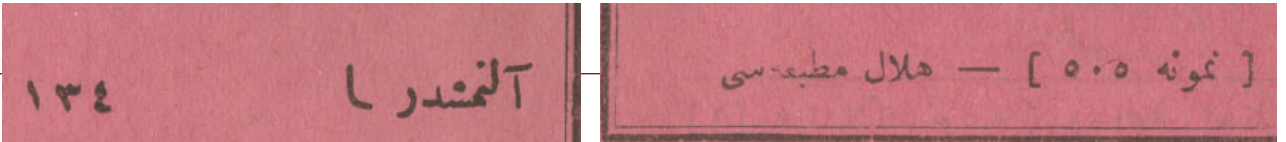
ND2: Alınmıdır 13 / Numune 505

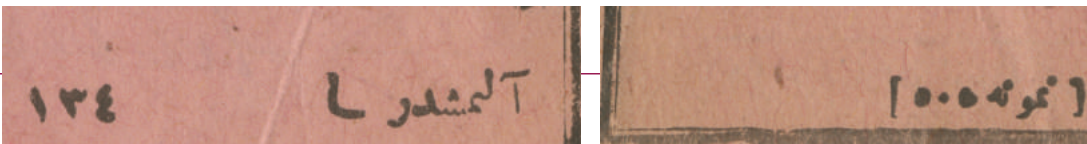
ND3: Alınmıdır 13 / [Numune 505]

ND4A / ND4B: Alınmıdır 13 / [Numune 505] Matbaa-i Osmaniye

ND5: Alınmıdır 134 / [Numune 505] — Hilâl Matbaası

ND6: Alınmıdır 134 / [Numune 505]

I.ND1.13 • Eski harfli yurtiçi alma haberlerinin tarih ve stok kodu ibareleri. / Date and stock code inscriptions of the domestic return receipt forms in the Arabic script.

types, a printer is named after the “Number 505” inscription. ND4 was produced by the Ottoman Printing House, and ND5 by the Hilâl Printing House. ND4 has two subtypes that differ in color and thickness. Evidently, it was printed more than once. In the field reserved for the date, ND3 and ND4 show “13”; as for ND5 and ND6, they show “134” instead. To facilitate identification of the five main types, the stock code inscriptions are reproduced with magnification (Fig. I.ND1.13).

The dimensions in Table I.ND1.3 are averages of copies that have passed through our hands. Because the cutting process was not precisely standardized, variations of up to 5 mm in both height and length are commonplace. There also exist copies with a printing shift. A copy of ND6 exists with a shift so large as to merit classification as an error (Fig. I.ND1.14).